

Stručna edukacija za knjižničare velikogoričkog područja u Gradskoj knjižnici Velika Gorica

Professional education for librarians of the Velika Gorica area in Velika Gorica City Library

Primljeno: 18. 10. 2023.
Prihvaćeno: 5. 11. 2023.

**TEMA
BROJA**

Pamela Sever, knjižničarka

Gradska knjižnica Velika Gorica
ravnateljica@knjiznica-vg.hr

Ivana Grubačević, knjižničarka

Gradska knjižnica Velika Gorica
nabava@knjiznica-vg.hr

Sažetak

Gradska knjižnica Velika Gorica od 2013. godine organizira stručna predavanja i radionice kao vid neformalne edukacije koji je u svrhu stjecanja novih profesionalnih znanja i vještina te informiranja o novostima na polju knjižničarske struke namijenjen svim knjižničarima velikogoričkog područja. U radu će biti riječi o važnosti stalnog stručnog usavršavanja ne samo u smislu nadogradnje stručnih znanja, nego i stjecanja novih kompetencija koje omogućavaju uočavanje i prepoznavanje novih potreba korisnika kako bi bilo moguće osmisliti i u svom radu primijeniti odgovarajuće nove usluge. Predavanja i radionice koje Gradska knjižnica Velika Gorica organizira za knjižničare također imaju za cilj povezivanje, razmjenu iskustava te osmišljavanje budućih oblika suradnje među knjižnicama s obzirom na to da dio korisnika koristi usluge školskih knjižnica pri ustanovama u kojima se obrazuju jednako kao i usluge narodne knjižnice. Kroz neformalne oblike druženja i uz vodstvo stručnih predavača, do sada je organiziran niz predavanja, radionica, okruglih stolova i drugih oblika druženja, uz izbor tema koje su se u trenutku organiziranja činile najaktualnijima, a znanja stečena kroz ove edukacije najprimjenjivijima u svakodnevnom stručnom radu i radu s korisnicima.

Ključne riječi: stručno usavršavanje, narodna knjižnica, školska knjižnica, suradnja, korisnici

Summary

Since 2013, the Velika Gorica City Library has been organizing professional lectures and workshops as a form of informal education aimed at all librarians in the Velika Gorica area for the purpose of acquiring new professional knowledge and skills and informing about new developments in the field of librarianship. This paper will discuss the importance of continuous professional education, not only in terms of upgrading professional knowledge, but also acquiring new competencies that enable identifying and recognizing new needs of users so that it is possible to design and apply appropriate new services in their work. Lectures and workshops organized by the Velika Gorica City Library for librarians also aim to connect, exchange experiences and devise future forms of cooperation between libraries, given that part of the users use the services of school libraries at the institutions where they are educated as well as the services of the public library. Through informal forms of socializing, with the guidance of professional lecturers, a series of lectures, workshops, round tables and other forms of socializing have been organized so far, with a selection of topics that seemed to be the most relevant at the time of organization, and the knowledge gained through these educations the most applicable in everyday professional work and work with users.

Keywords: professional development, city library, school library, cooperation, users

Uvod

Knjižničarstvo je struka koja više od drugih zahtijeva stalne i brze prilagodbe novim načinima poslovanja. U Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj navodi se kako „radi kontinuiranog praćenja razvoja knjižničarske struke te stjecanja novih znanja, kompetencija i vještina, knjižničarsko osoblje ima obvezu stalnoga stručnog usavršavanja – organiziranoga i individualnoga.“¹ U Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti u Članku 33. navodi se „potreba za stalnim stručnim usavršavanjem“, a u Članku 29. među sredstvima za rad koja je osnivač dužan osigurati navedeno je i „stalno stručno usavršavanje knjižničarskih djelatnika“.² Prije svega se to odnosi na rad s korisnicima kojima je potrebno neprestano izlaziti ususret novim znanjima i novim sposobnostima, u skladu s njihovim potrebama što se uslijed korištenja novih tehnologija i načina informiranja mijenjaju takoreći iz dana u dan. „Uska povezanost razvoja knjižnice i promjena u radnom stilu korisnika zahtijeva od odgovornih za knjižnične usluge da zauzmu novi stav“,³ a novonastale potrebe korisnika treba „uskladiti s istodobnim pomakom u radnoj okolini ljudi kojima knjižnica treba služiti.“⁴

Kako bismo na vrijeme uočili i prepoznali što korisnici trebaju i osmislili nove načine rada, od suštinske je važnosti za svakog knjižničara neprestano informiranje o novostima u struci te adekvatna edukacija i stjecanje novih znanja iz područja knjižničarstva, ali i na puno širem planu koji, osim što obuhvaća sve aspekte rada s postojećim i nekim novim korisnicima, podrazumijeva i edukaciju na području novih informacijskih tehnologija u službi tog rada te edukaciju za mnoga druga znanja iz različitih područja – psihologije, pedagogije, upravljanja, marketinga, timskog rada, rada na projektima i praktički svega što može pomoći u osmišljavanju novih oblika usluga za najrazličitije dobne i interesne skupine korisnika. „Nije samo dovoljno završiti fakultet, naći radno mjesto i 'prespavati' do mirovine“, jer „potreba za usavršavanjem, uz stalne promjene pogotovo u informacijskim tehnologijama, nikada ne prestaje.“⁵

U prirodi je knjižničarskog posla, odnosno onog njegovog dijela koji je javnosti najvidljiviji, da, na temelju stručne prosudbe temeljene na spoznajama iz struke, predvidi nove potrebe korisnika koje kao da se, kao uostalom i sve ostalo, mijenjaju sve brže i brže. Iako percepcija knjižnica u javnosti još uvijek ima uglavnom „klasične“ konotacije, knjižnice zaista možemo smatrati institucijama koje brzo odgovaraju na nove zahtjeve postavljene pred njih i to upravo zahvaljujući spremnosti knjižničara da se mijenjaju, da te promjene usvajaju i provode brzo, i da te promjene budu odgovor na potrebe zajednice postojećih i novih korisnika.

¹ Standard za Narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj NN 103/2021. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (16. 10. 2023.)

² Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti NN 17/2019. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (16. 10. 2023.)

³ Buckland, M. Preoblikovanje knjižničnih službi i usluga. Lokve: Naklada Benja : Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2000. Str. 76.

⁴ Isto.

⁵ Janeković, A.; Bekavac-Lokmer, F. Svaki dan naučiti nešto novo: kako planirati svoje obrazovanje? // Zbornik radova i priloga s 3. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske: (Rijeka, 23. i 24. travanj 2001.) / urednica Maja Jokić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 17-27.

Stručna edukacija za knjižničare velikogoričkog područja

Gradska knjižnica Velika Gorica, sa svoje tri lokacije, jedina je narodna knjižnica u šestom po veličini gradu u Republici Hrvatskoj, knjižničnim uslugama pokriva područje od Zagreba do Siska te se obraća potencijalnom broju korisnika od 61 198 stanovnika,⁶ koliko prema zadnjem popisu stanovništva ima u gradu Velikoj Gorici i općinama Orle, Kravarsko i Pokupsko koje mu gravitiraju. Po veličini fonda najveća je knjižnica u Zagrebačkoj županiji. Radi brojnih programa koji se već provode i radi novih koji se neprestano osmišljavaju za korisnike knjižnice i građane Velike Gorice i okolice, svjesni smo važnosti edukacije o novim spoznajama na polju knjižničarstva i svim ostalim poljima jer „nema studija koji bi osigurao potrebno znanje za cijeli radni vijek“.⁷ Knjižničari djelatnici naše knjižnice redovito sudjeluju na stručnim skupovima na nacionalnoj i na lokalnim razinama, pohađaju radionice Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, provode istraživanja, pripremaju stručna izlaganja te pišu članke i prikaze o ostvarenim programima, projektima i suradnjama. Kako bismo dio novih znanja prenijeli i kolegama knjižničarima velikogoričkog područja zaposlenima u osnovnoškolskim i srednjoškolskim knjižnicama, od 2013. godine jednom godišnje organiziramo predavanja i radionice namijenjene zajedničkom stručnom usavršavanju na području knjižničarstva i drugim interesnim područjima uz vodstvo stručnih predavača.

Na području Velike Gorice i okolice te u općinama Orle, Kravarsko i Pokupsko djeluje 10 osnovnih i 4 srednje škole te jedno veleučilište i Umjetnička škola Franje pl. Lučića Velika Gorica. Sve osnovne škole imaju školske knjižnice u kojima su zaposleni stručni suradnici knjižničari, ali knjižnice i knjižničare nemaju sve područne škole. Srednjoškolski centar u Velikoj Gorici obuhvaća Gimnaziju Velika Gorica s dva gimnazijska programa, srednju Ekonomsku školu i 14 programa strukovnog usmjerenja u sklopu Srednje strukovne škole Velika Gorica, ima knjižnicu u kojoj zajednički prostor dijele tri zasebna fonda te imaju zaposlene stručne djelatnike. Srednja Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina također ima školsku knjižnicu. U sklopu Veleučilišta Velika Gorica djeluje knjižnica s jednim zaposlenim stručnim djelatnikom. Školsku knjižnicu ima i Umjetnička škola Franje pl. Lučića. U svim navedenim ustanovama ukupno je zaposleno 16 stručnih djelatnika knjižničara. U Grdskoj knjižnici Velika Gorica u tri lokacije zaposleno je ukupno 16 stručnih djelatnika. Ovoj zajednici namijenjen je navedeni program stručnog usavršavanja putem predavanja i radionica, a koji sasvim sigurno doprinosi ne samo boljoj informiranosti o novostima iz struke, nego i povezivanju na temelju zajedničkih interesa i dijeljenja iskustava iz prakse rada u pojedinim institucijama, kao i stvaranje temelja da iz te povezanosti proizađu novi zajednički projekti ili projekti primjenjivi u radu više institucija jer „učenje nije samo sjedenje na tečajevima, seminarima i kongresima, čitanje stručne literature, učenje je i razmjena informacija s kolegama, rješavanje svakog novog i neočekivanog problema.“⁸

Tijekom godina nastojali smo da teme predavanja ili radionica budu nove i relevantne u trenutku u kojem smo ih organizirali te informativne, korisne i primjenjive u našem svakodnevnom radu. Iz današnje perspektive neke su od tih tema već zastarjele, odnosno, spoznaje o kojima smo s interesom za novo slušali prije deset godina, danas su u potpunosti integrirane u poslovanje knjižnica. S organiziranjem edukacija započeli smo 2013. godine, uz Dan Gradske knjižnice Velika Gorica koji obilježavamo 8. ožujka, te se taj datum uvriježilo kao stalan termin ovih edukacija.

⁶ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. URL: <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (16. 10. 2023.)

⁷ Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj: od početaka do današnjih dana. Zagreb: Školska knjiga, 2015. Str. 301.

⁸ Janeković, A.; Bekavac-Lokmer, F. Nav. dj. Str. 17-27.

U 2013. godini održan je okrugli stol i predstavljanje knjige „Između javnosti i privatnosti: knjižnice u doba e-knjige“ profesorica Aleksandre Horvat i Danijele Živković s Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, Katedre za bibliotekarstvo Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Tad smo po prvi put Dan knjižnice obilježili s kolegama te u ugodnoj raspravi razmijenili iskustva vezana uz izazove tada novog fenomena u našim knjižnicama – elektroničke knjige. Na predstavljanju knjige i kasnijoj raspravi su, uz autorice knjige, sudjelovali i knjižničari Gradske knjižnice Velika Gorica, knjižničari velikogoričkih osnovnih škola Jurja Habdelića, Nikole Hribara, Eugena Kumičića, Vukovine, Velike Mlake, Pokupskog, Šćitarjeva, Gimnazije Velika Gorica, Ekonomske škole, Srednje zrakoplovne škole Rudolfa Perešina te predstavnici Grada Velike Gorice – Upravnog odjela za društvene djelatnosti, školstvo i predškolski odgoj. Moderatorica okruglog stola bila je ravnateljica Gradske knjižnice Velika Gorica, Katja Matković Mikulčić.

Edukacija organizirana 2014. godine uključivala je predavanje i radionicu stručnog usavršavanja „O novom e-katalogu knjižnica u bibliotečnom sustavu ZaKi“ s temom novog elektroničkog kataloga razvijenog za potrebe svih knjižnica koje koriste taj knjižnični sustav, ali može poslužiti kao alat za pretraživanje i ostalim knjižnicama, odnosno knjižničarima, i pomoći im u njihovom stručnom radu i radu s korisnicima. Radionicu je vodila Rajka Gjurković-Govorčin, redaktorica mrežnog kataloga Knjižnica grada Zagreba.

Dr. sc. Miroslav Drljača, predsjednik Hrvatskog društva menadžera kvalitete, 2015. godine održao je predavanje „Sustav upravljanja kvalitetom u knjižnicama“.

U 2016. godini obilježena je 130. obljetnica Gradske knjižnice Velika Gorica te je u sklopu međunarodnog stručnog okupljanja organizirano predavanje o aktivnostima Knjižnice za kolege iz IFLA-ine sekcije za narodne knjižnice.

Slika 1. Posjet IFLA-ine Sekcije za narodne knjižnice Gradske knjižnici Velika Gorica

Kolege knjižničare ugostili smo i 2017. na predstavljanju monografije *Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici : 130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici* koju smo pripremali uz 130. obljetnicu knjižnice, 10. obljetnicu Dječjeg odjela i 30. obljetnicu Područne knjižnice Galženica. Monografija objedinjuje do sada poznate podatke o povijesti knjižničarstva u Turopolju, članke o aktivnostima pojedinih lokacija knjižnice u desetgodišnjem, odnosno tridesetogodišnjem periodu te planove za daljnji razvoj knjižnice i knjižničarstva u lokalnoj zajednici.

Slika 2. Radionica rješavanja konfliktnih situacija u susretima s korisnicima

U dotadašnjim predavanjima s ciljem stručnog usavršavanja bavili smo se temama koje se usko tiču naše knjižničarske struke, no 2018. odlučili smo se za radionicu rješavanja konfliktnih situacija u susretima s korisnicima. Umijeće dobre komunikacije jedna je od kompetencija svakog knjižničara, no to je kompetencija koju obično svladavamo sami, ili uz pomoć literature. Smatrali smo da bi radionica ovog tipa svima pomogla da nauče kako kvalitetnije komunicirati te kako na pozitivan način razriješiti sukobe do kojih neminovno dolazi u svakodnevnom radu s korisnicima, ali i u ostalim segmentima našeg poslovnog i privatnog života. Voditeljica radionice bila je Iva Bačurin, diplomirana socijalna radnica i djelatnica Centra za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica, s kojim naša knjižnica, kao i ostale knjižnice velikogoričkog područja, ostvaruje dugogodišnju suradnju.

Slika 3. Okrugli stol o pokretanju bibliobusne službe u Velikoj Gorici

U 2019. godini, nakon godina provedenih u senzibiliziranju osnivača Grada Velike Gorice i zagovaranju za pokretanje bibliobusne službe za područje Velike Gorice i okolnih općina, a zbog tadašnje najave natječaja za sredstva Europske unije i mogućnosti ostvarenja dugogodišnjih namjera na tom polju, organiziran je „Okrugli stol o pokretanju bibliobusne službe“ na kojem

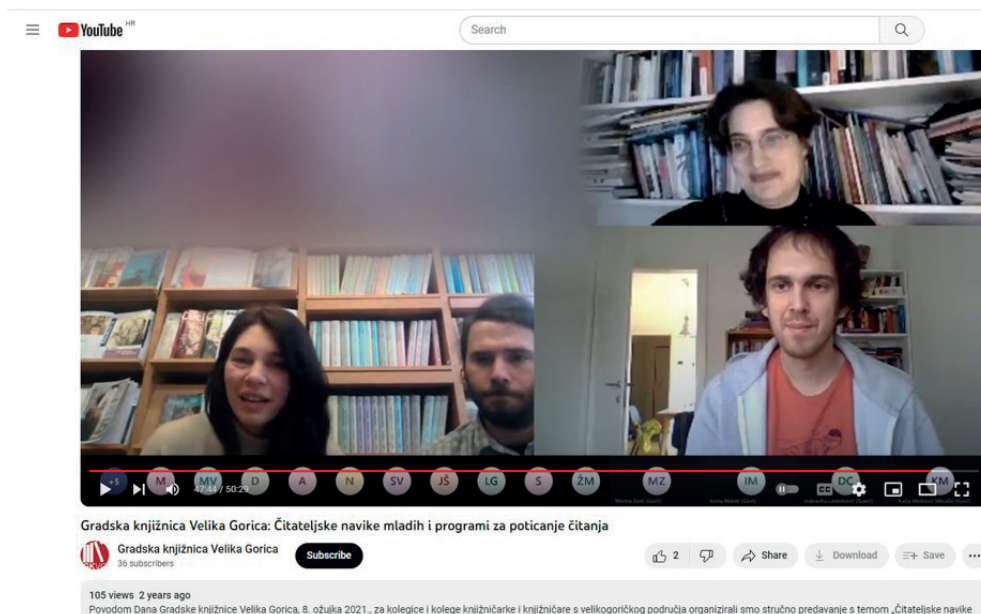
su nam gosti bili Kristina Čunović, tadašnja dopredsjednica Hrvatskoga čitateljskog društva, inicijatorica i koordinatorka prve nacionalne kampanje za poticanje čitanja naglas „Čitaj mi!“ i Željko Mavretić, knjižničar bibliobusne službe Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ iz Karlovca. Kroz predavanje i prezentaciju prenijeli su nam iskustva svojeg djelovanja na području Karlovačke županije. Uoči i nakon okruglog stola, njihov bibliokombi bilo je moguće razgledati uživo ispred knjižnice. Cilj ovog okruglog stola bio je informirati kolege knjižničare, voditelje područnih škola i nadležne upravne odjele Grada Velike Gorice o tome što sve uključuje pokretanje bibliobusne službe te o tome što bi to značilo za stanovnike velikogoričkih naselja, općina i rubnih područja koja gravitiraju Velikoj Gorici. Okruglom stolu su uz knjižničare velikogoričkog područja prisustvovali i predstavnici nadležnih Upravnih odjela Grada Velike Gorice.

U 2020. godini održano je stručno predavanje „Upoznavanje s novim ZaKi modulom posudbe elektroničke knjige – ZaKi book“ uz gošću Janju Maras iz Matične i razvojne službe Knjižnica grada Zagreba. Svrha predavanja bila je informirati se o novoj usluzi i novom modulu posudbe za sve vrste korisnika, od korisnika Gradske knjižnice Velika Gorica do učenika osnovnih i srednjih škola.

Slika 4. Bibliokombi Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ iz Karlovca ispred Gradske knjižnice Velika Gorica

Niti u 2021. godini obilježenoj epidemijom koronavirusa nije izostalo stručno predavanje za knjižničare, no ovoga puta održano je u obliku *webinara* na temu „Čitateljske navike mladih i programi za poticanje čitanja“ u skladu s programima 2020. godine koja je bila proglašena Godinom čitanja. Predavači su bili Marija Ott Franolić i Luka Ostojić, dvoje mladih stručnjaka koji se aktivno i intenzivno bave promicanjem čitanja i širenjem čitalačke kulture. Snimka održanog *webinara* dostupna je na Youtube kanalu knjižnice na adresi <https://www.youtube.com/watch?v=OE9wf-e5t8>, a do 15. 10. 2023. imala je 105 pregleda.

Slika 5. Snimka *webinara* „Čitateljske navike mladih i programi za poticanje čitanja“ na Youtube kanalu Gradske knjižnice Velika Gorica

U 2022. godini organizirali smo stručno predavanje zamišljeno u obliku interaktivne radionice za manji broj uključenih te su mu prisustvovali samo knjižničari Gradske knjižnice Velika Gorica. Radionicu pod nazivom „Društvene mreže, promocija i marketing knjižnice u medijima“ vodio je kolega Petar Lukačić, viši knjižničar i voditelj Odjela za odrasle u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ u Koprivnici.

Zaključak

Stalno stručno usavršavanje na polju knjižničarstva je nužnost, kao i edukacija na polju dodatnih kompetencija koje izravno utječu na kvalitetu knjižničnih usluga za korisnike. Samo tako možemo biti učinkovitiji u svom stručnom radu, posebice u radu s korisnicima, i u mogućnosti smo pravovremeno prepoznati novonastale potrebe postojećih i potencijalnih korisnika. S obzirom na to da je dio korisnika velikogoričkog područja (učenici osnovnih i srednjih škola te studenti Veleučilišta Velika Gorica) okrenut i knjižnicama unutar ustanova u kojima se obrazuju, suradnja i razmjena iskustava s kolegama knjižničarima koji vode te knjižnice ključna je za povezivanje, stvaranje i „osnaživanje stručne zajednice“⁹ koja će, u konačnici, na temelju razmjene tih iskustava, znati i moći osmisliti nove zajedničke projekte te znanja stečena u organiziranim programima edukacije primijeniti u svakodnevnom radu s korisnicima. Ponosni smo što kolegama knjižničarima velikogoričkog područja, koji možda nemaju toliko prilika za pohađanje stručnih skupova ili drugih oblika neformalne edukacije, možemo približiti nova znanja organiziranjem edukativnih programa na aktualne teme od zajedničkog interesa.

⁹ Varlejs, J. Quality control and assurance for continuing professional education. // Continuing professional education for the information society / ed. By Patricia Layzell Ward. Munchen : K.G.Saur, 2002. Str. 232-242; citirano u: Machala, D. Stalno stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj: prigodom desete obljetnice osnutka Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 13-33.

Literatura

1. Buckland, M. Preoblikovanje knjižničnih službi i usluga. Lokve: Naklada Benja : Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2000.2.
2. Janeković, A.; Bekavac-Lokmer, F. Svaki dan naučiti nešto novo: kako planirati svoje obrazovanje?. // Zbornik radova i priloga s 3. Dana specijalnog knjižničarstva Hrvatske: (Rijeka, 23. i 24. travanj 2001.) / urednica Maja Jokić. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 17-27.
3. Machala, D. Stalno stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj: prigodom desete obljetnice osnutka Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 13-33.
4. Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. URL: <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (16. 10. 2023.)
5. Standard za Narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj NN 103/2021. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (16. 10. 2023.)
6. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj: od početaka do današnjih dana. Zagreb: Školska knjiga, 2015.
7. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti NN 17/2019. narodne-novine.nn.hr. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (16. 10. 2023.)